

**Lieta C-356/21**

**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu**

**Iesniegšanas datums:**

2021. gada 7. jūnijs

**Iesniedzējtiesa:**

*Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie* (Galvaspilsētas Varšavas rajona tiesa Varšavā, Polija)

**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2021. gada 16. marts

**Prasītājs:**

J.K.

**Atbildētāja:**

TP S.A.

[..]

Varšavā, 2021. gada 16. martā,

*Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy*

*w Warszawie*

[..]

[..]

**LŪGUMS SNIEGT PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU**

Saskaņā ar 2021. gada 16. marta lēmumu *Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy*, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. pantu, lūdz atbildēt uz šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Padomes Direktīvas 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (*Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 303, 16. lpp.), 3. panta 1. punkta a) un

c) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj izslēgt no Padomes Direktīvas 2000/78/EK piemērošanas jomas – un līdz ar to izslēgt sankcijas, kas ieviestas valsts tiesību sistēmā, pamatojoties uz Padomes Direktīvas 2000/78/EK 17. pantu, – līgumslēdzējas puses izvēles brīvību, ja vien tā nav balstīta uz dzimumu, rasi, etnisko izcelsmi vai valstspiederību, situācijā, kad diskriminācija izpaustos kā atteikums noslēgt civiltiesisku līgumu, saskaņā ar kuru darbs būtu jāveic fiziskai personai pašnodarbinātas personas statusā, ja šāda atteikuma iemesls būtu potenciālas līgumslēdzējas puses seksuālā orientācija[?]”].

[..]

### **Pamatojums [..]**

#### **A. LIETAS DALĪBNIEKI UN TO PĀRSTĀVJI**

Prasītājs: J.K.

[..]

Atbildētāja: TP S.A.

[..].

#### **B. ATBILSTOŠĀS EIROPAS SAVIENĪBAS TIESĪBAS**

Līgums par Eiropas Savienību [..]

**2. pants.** Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība.

Padomes Direktīva 2000/78/EK (2000. gada 27. novembris), ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis, L [..] 303, 16. lpp.) (turpmāk tekstā – “Direktīva 2000/78/EK”)

**1. pants.** Lai vienlīdzīgas attieksmes princips stātos spēkā dalībvalstīs, šīs direktīvas mērķis attiecībā uz nodarbinātību un profesiju ir noteikt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ.

**3. pants**

1. Nepārsniedzot Kopienas kompetenci, šo direktīvu piemēro visām personām gan valsts, gan privātajā sektorā, tostarp valsts iestādēs, attiecībā uz:

- a) nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai, to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem, lai kāda būtu darbības nozare, un visos profesionālās hierarhijas līmeņos, ietverot paaugstināšanu amatā;
- b) pieeju visu veidu un visu līmeņu profesionālajai informācijai, profesionālajai izglītībai, papildu profesionālajai izglītībai un pārkvalificēšanās iespējām, to skaitā praktiskā darba pieredzei;
- c) nodarbinātības nosacījumiem un darba apstākļiem, to skaitā atļaušanu un apmaksu;
- d) līdzdalību un iesaistīšanos kādā darba ņēmēju vai darba devēju organizācijā vai jebkādā organizācijā, kuras biedri ir nodarbināti konkrētā profesijā, to skaitā uz šādu organizāciju piešķirtajiem pabalstiem.

**17. pants.** Dalībvalstis paredz noteikumus par sankcijām, ko piemēro to valsts noteikumu pārkāpumiem, kuri pieņemti saskaņā ar šo direktīvu, un veic visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka šīs sankcijas piemēro. Sankcijām, kas ietver kompensācijas maksājumu upurim, jābūt efektīvām, proporcionālām un preventīvām. Dalībvalstis vēlākais līdz 2003. gada 2. decembrim par šiem noteikumiem paziņo Komisijai un tūlīt paziņo tai par jebkādiem turpmākiem grozījumiem, kas ietekmē dalībvalstis.

## C. ATBILSTOŠĀS VALSTS TIESĪBAS

2010. gada 3. decembra *ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów prawa Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* [Likums, ar ko ievieš atsevišķas Eiropas Savienības tiesību normas vienlīdzīgas attieksmes jomā] (2020. gada “*Dziennik Ustaw*”, 2156. pozīcija – konsolidēts teksts) (turpmāk tekstā – “Vienlīdzīgas attieksmes likums”)

**2. panta 1. punkts.** Likums attiecas uz fiziskām un juridiskām personām, kā arī organizācijām, kas nav juridiskas personas, kurām ar likumu ir atzīta tiesībspēja.

**4. panta 2. punkts** Likums attiecas uz:

[..]

2) nosacījumiem par uzņēmējdarbības vai profesionālās darbības uzsākšanu un veikšanu, tostarp it īpaši darba attiecībās vai darbā, kas veikts, pamatojoties uz civiltiesisko līgumu;

[..].

**5. pants.** Likums neattiecas uz:

[..]

3) līgumslēdzēju pušu izvēles brīvību, ja vien tā nav balstīta uz dzimumu, rasi, etnisko izcelsmi vai pilsonību;

[..].

**8. panta 1. punkta 2. apakšpunkts**

1. Ir aizliegta jebkāda fizisku personu diskriminācija dzimuma, rases, etniskās izcelsmes, valstspiederības, reliģijas, pārliecības, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ, ciktāl tas attiecas uz:

[..]

2) nosacījumiem par uzņēmējdarbības vai profesionālās darbības uzsākšanu un veikšanu, tostarp it īpaši darba attiecībās vai darbā, kas veikts, pamatojoties uz civiltiesisko līgumu;

[..].

13. pants.

1. Ikvienam, pret kuru ir pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, ir tiesības uz zaudējumu atlīdzību.

2. Vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpuma lietās ir piemērojami 1964. gada 23. aprīļa *ustawa – Kodeks cywilny* [Civilkodeksa likuma] [..] noteikumi.

#### **D. PAMATLIETAS PRIEKŠMETS**

Prasītājs šajā lietā lūdz piespriest atbildētājam samaksāt summu 47 924,92 PLN apmērā, tai pieskaitot likumiskos nokavējuma procentus par laiku no prasības pieteikuma iesniegšanas datuma līdz samaksas dienai, ko veido summa 35 943,69 PLN apmēra par zaudējumu atlīdzību, kā arī summa 11 981,23 PLN apmērā par vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpumu seksuālās orientācijas dēļ, kas izpaužas kā tieša diskriminācija attiecībā uz uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu, tostarp it īpaši pamatojoties uz civiltiesiskā līgumu. Prasītājs pamato minēto prasījumu ar apgalvojumu, ka atbildētāja ir pieļāvusi tiešu diskrimināciju prasītāja seksuālās orientācijas dēļ, atceļot prasītāja dežūras, kas bija paredzētas 2017. gada decembrī, kuru laikā viņam bija jāizpilda 2017. gada 20. novembrī noslēgtais ikmēneša uzņēmuma līgums, un nenoslēdzot kārtējo uzņēmuma līgumu ar prasītāju, tādējādi izbeidzot pušu sadarbību. Kā visticamāko iemeslu tam, ka

atbildētāja ir atcēlusi dežūras un pārtraukusi sadarbību, prasītājs norādīja uz viņa un viņa dzīvesbiedra izveidoto publikāciju portālā *YouTube*, kurā viņi izpildīja svētku dziesmu “*Pokochaj nas w święta*” “J.&D” projektā, kura mērķis bija parādīt, ka Polijā dzīvojošie viena dzimuma pāri neatšķiras no dažādu dzimuma pāriem.

Atbildētāja lūdza prasību noraidīt, norādot, ka tā nav pārkāpusi vienlīdzīgas attieksmes principu. Atbildētāja norādīja, ka ne viņa pati, ne tiesību normas negarantē prasītājam starp pusēm noslēgtā uzņēmuma līguma pagarināšanu. Tā precizēja, ka 2017. gada decembrī atbildētājā sabiedrībā tika veikta reorganizācija, kuras ietvaros raidījumu, ar kuriem nodarbojās prasītājs, veidošana tika uzticēta jaunizveidotajai Grafiskā noformējuma un reklāmas radošajai aģentūrai. Lēmumu par sadarbības izbeigšanu ar prasītāju pieņēma par reorganizāciju atbildīgā persona. Turklāt atbildētāja norādīja, ka prasītāja seksuālā orientācija bija plaši zināma.

Starp lietas dalībniekiem ir strīds par iemesliem, kuru dēļ atbildētāja ir pārtraukusi sadarbību ar prasītāju un līdz ar to – vai šis iemesls ir uzskatāms par tiešu diskrimināciju prasītāja seksuālās orientācijas dēļ.

## E. ATBILSTOŠIE FAKTI

[..]

Prasītājs ir homoseksuāla persona. Ar savu dzīvesbiedru viņš veic aktīvista darbību par labu LGBT kopienai, kuras mērķis ir veicināt iecietību pret Polijā dzīvojošajiem homoseksuāliem pāriem. Šīs darbības ietvaros prasītājs un viņa dzīvesbiedrs pārvalda kanālu portālā *YouTube* “J.& D.” kampaņas ietvaros, kurā viņi publicē materiālus, kas veicina iecietību pret homoseksuāliem pāriem. 2017. gada 4. decembrī prasītājs un viņa dzīvesbiedrs minētajā kanālā publicēja videoierakstu ar dziesmu “*Pokochaj nas w Święta*”, kurā tika attēloti homoseksuālie pāri, kas svinēja svētkus. Prasītājs uzsāka iecietību veicinošo darbību internetā 2016. gadā, kad viņš ar savu dzīvesbiedru publicēja grupas *Roxette* populārās dziesmas videoierakstu, un pēc tam ievietoja sižetu par viņu dalību pasākumā *GayGala* Stokholmā, ko viņi apmeklēja pēc grupas *Roxette* ielūguma. Saistībā ar prasītāja un viņa dzīvesbiedra laulībām, kuras notika 2017. gada jūnijā Portugālē, viņi tika uzaicināti uz raidījumu *Dzień Dobry TVN*, ko raida Polijas valsts mēroga televīzijas kanāls *TVN*. Tās redakcijas darbinieki un kolēģi, kurā prasītājs veica savu darbību atbildētājas organizatoriskajā struktūrā, zināja par prasītāja seksuālo orientāciju.

Atbildētāja pārvalda sabiedriskās televīzijas kanālu Polijas valsts mērogā un nodarbina vairāk nekā 2 tūkstošus darbinieku. Prasītājam kā vidējā līmeņa darba ņēmējam atbildētājas organizatoriskajā struktūrā nav bijis tiešu kontaktu ar atbildētājas sabiedrības vadību.

Laikposmā no 2010. līdz 2017. gadam sadarbība starp prasītāju un atbildētāju notika, pamatojoties uz regulāri noslēgtiem secīgiem īstermiņa uzņēmuma līgumiem. Prasītājs veica šo sadarbību kā pašnodarbinātā persona. Sadarbības ietvaros prasītājam bija jāgatavo montāžas raidījumu tipa materiālus, raidījumus klipiem un slejām, kas pēc tam tika izmantoti atbildētāja pašreklāmas materiālos. Prasītājs veica savu darbību atbildētājas iekšējā struktūrā, t.i., 1. kanāla noformējuma un veicināšanas redakcijā, kuras vadītājs bija W.S. Saistībā ar noslēgtiem uzņēmuma līgumiem prasītājs veica nedēļas dežūras, kuru laikā viņš gatavoja materiālu atbildētājas pašreklāmas raidījumiem. Prasītāja tiešais vadītājs W.S. noteica dežūras prasītājam un otrajai žurnālistei, kas veica to pašu darbu, tādējādi, ka katram no viņiem mēnesī bija 2 nedēļas dežūras.

No 2017. gada augusta atbildētāja iekšējās struktūrās tika plānota reorganizācija, kuras ietvaros cita starpā bija paredzēts izveidot jaunu struktūrvienību, t.i., Noformējuma un reklāmas radošo aģentūru. Bija paredzēts, ka tā veidos apvienotu aģentūru visiem atbildētājas televīzijas kanāliem, aizstājot visas esošās atsevišķu kanālu redakcijas. Lai veiktu reorganizāciju un pārbaudītu darbiniekus, kuriem bija jābūt pārceltiem uz jauno aģentūru, atbildētāja nozīmēja jaunus darbiniekus I.S. un P.K.

2017. gada oktobra un novembra mijā P.K. sasauca sanākumi ar 1. kanāla noformējuma un veicināšanas redakciju, kurā viņš sniedza informāciju par to, kurš pozitīvi izturēja darbinieku pārbaudi, kas tika veikta saistībā ar plānoto reorganizāciju, to personu vidū nosaucot arī prasītāju.

Pēdējais uzņēmuma līgums tika noslēgts starp pusēm uz vienu mēnesi 2017. gada 20. novembrī. 2017. gada 29. novembrī prasītājs no tiešā vadītāja saņēma darba grafiku 2017. gada decembrim, kurā viņam bija paredzētas divas nedēļas dežūras ar sākuma datumu 2017. gada 7. un 21. decembrī.

2017. gada 4. decembrī prasītājs kopā ar savu dzīvesbiedru publicēja svētku dziesmas "*Pokochaj nas w święta*" videoierakstu.

2017. gada 5. un 6. decembrī notika sanāksme par svētku materiālu sagatavošanu raidīšanai atbildētājas televīzijas kanālos, kurā piedalījās prasītāja tiešie vadītāji – W.S., I.S., P.K. un 2. kanāla noformējuma un veicināšanas redakcijas vadītājs – L.R. Sanāksmē tika uzdots jautājums, vai ir plānota svētku reklāmas video sagatavošana, uz ko I.S. un P.K. atbildēja, ka taču J. (1. kanālam) jau ir savs videoklips un savi Ziemassvētku vecīši.

Pēc šīs sanāksmes I.S. vai P.K. lūdza prasītāja tiešajam vadītājam W.S. sniegt informāciju par prasītāja dežūras termiņiem un pēc tam deva rīkojumu atstādināt prasītāju un piešķirt viņa dežūru citai personai.

2017. gada 6. decembrī prasītājs no sava tiešā vadītāja saņēma e-pasta vēstuli par dežūras, kuras sākums bija paredzēts 2017. gada 7. decembrī, atcelšanu un par to, ka tā tiks piešķirta citam žurnālistam.

2017. gada 20. decembrī prasītājs vērsās pie tiešā priekšnieka W.S. ar jautājumu, vai 2017. gada 21. decembrī viņam ir jāatnāk uz paredzēto dežūru. Atbildē viņš tika informēts, ka P.K. neplāno turpināt sadarbības ar prasītāju.

Līdz ar to 2017. gada decembrī prasītājam nebija nevienas dežūras un ar viņu netika noslēgts uzņēmuma līgums uz kārtējo laikposmu. Ar šo lietas dalībnieku sadarbība beidzās.

Atbildētāja neizvirzīja nekādus pārmējumus pret prasītāju par prasītāja sagatavoto materiālu kvalitāti.

Prasītāja vietā darbā tika pieņemta K.K., kurai nebija kvalifikācijas un pieredzes, lai veiktu darbības, ko līdz šim veica prasītājs.

Vizuālā noformējuma un reklāmas radošās aģentūras darbības formāli sākās 2018. gada 1. janvārī.

## **F. PREJUDICIĀLA JAUTĀJUMA UZDOŠANAS IEMESLI**

Iesniedzējtiesa uzdod šo prejudiciālo jautājumu, jo lietas izskatīšanas laikā tai radās šaubas par iespēju izslēgt Direktīvā 2000/78/EK paredzētās aizsardzības piemērošanu līgumslēdzējas puses izvēles brīvībai, ja vien šī izvēle nav balstīta uz dzimumu, rasi, etnisko izcelsmi vai pilsonību, situācijā, kad tieša diskriminācija seksuālās orientācijas dēļ attiecas uz tādas fiziskas personas izvēli, kura ir civiltiesiskā līguma līgumslēdzēja puse un veic darbu pašnodarbinātās personas statusā.

Direktīvas 2000/78 piemērošanas joma ir precīzi definēta tās 3. pantā. Šajā lietā būtisks ir 3. panta 1. punkta a) un c) apakšpunktā paredzētais regulējums, kas garantē aizsardzību pret diskrimināciju attiecībā uz nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai, to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem, kā arī nodarbinātības un darba nosacījumiem. Direktīvā 2000/78 nav definēts pašnodarbinātības jēdziens, kā arī nav precizēts apjoms, kādā uz pašnodarbinātību ir jāattiecas direktīvā paredzētajai aizsardzībai, proti, vai šo aizsardzību var nepiemērot, saglabājot personas, uz kuru ir vērsta diskriminācija saistībā ar direktīvas 1. pantā norādītajām diskriminācijas pazīmēm, darījumu partnera tiesības izvēlēties līgumslēdzēja pusi, ar ko viņš vēlas uzsākt sadarbību uzņēmējdarbības ietvaros.

Šajā lietā iesniedzējtiesai radās šaubas par valsts tiesību normām, ar kurām transponēta Direktīva 2000/78/EK, t.i., Vienlīdzīgas attieksmes likuma 5. panta 3. punktu, ar ko no šajā likumā paredzētās aizsardzības piemērošanas jomas tika izslēgta līgumslēdzējas puses izvēles brīvība, ja vien tā nav balstīta uz dzimumu, rasi, etnisko izcelsmi un valstspiederību. Šāds tiesiskais regulējums nozīmētu, ka diskriminācija var rasties seksuālās orientācijas iezīmju dēļ, ja diskriminācija izpaužas tikai līgumslēdzējas puses izvēles brīvībā. Šim jautājumam ir tieša ietekme uz lēmuma pieņemšanu šajā lietā, jo atbildētāja, izmantojot



līgumslēdzējas puses izvēles brīvību, ir nolēmusi nenoslēgt kārtējo uzņēmuma līgumu ar prasītāju, kurš ir pašnodarbinātā persona. Iesniedzējtiesa uzskata, ka fakts, ka prasītājs veic uzņēmējdarbību kā individuālais komersants, ir jākvalificē par pašnodarbinātību Direktīvas 2000/78/EK 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Turklāt iesniedzējtiesa uzskata, ka Direktīvas 2000/78 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta mērķis ir nodrošināt aizsardzību pret diskrimināciju seksuālās orientācijas dēļ arī šādā situācijā, jo līguma nenoslēgšana ar pašnodarbināto personu tikai seksuālās orientācijas dēļ ir uzskatāma par nosacījumu pašnodarbinātības iegūšanai ierobežojumu.

Ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienības darbību 267. panta saturu, aplūkojamā Direktīvas 2000/78/EK 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta interpretācija ietilpst Eiropas Savienības Tiesas ekskluzīvā kompetencē, tādēļ šis prejudiciālais jautājums ir pamatots.

[..]

DARBA VERSIJS